

انتخاب عنوان پژوهش

دکتر زیور صباغی نژاد

عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز

Saba.darya@gmail.com

معیارهای انتخاب موضوع مناسب برای پژوهش

(۱) **موضوع باید مناسب داشته باشد:** یعنی جزء اولویتهای مهم و اساسی در نظر محقق باشد بطور مثال هرچه رنج موجودات مبتلا و عوارض اقتصادی و بهداشتی بالاتر باشد موضوع در اولویت بالاتری قرار می‌گیرد مثلاً کیست هیداتیک که انتشارش وسیع بوده و تعداد زیادی از موجودات و انسانها به آن مبتلا هستند و در سال خسارات اقتصادی را وارد کرده و روش درمانی برای فرد مبتلا، جراحی است که هزینه بسیار بالایی دارد.

(۲) **اجتناب از دوباره کاری در موضوع طرح:** برای اینکه بدانیم موضوع مورد تحقیق ما تکراری است یا خیر و آیا ارزش تحقیق دارد یا خیر باید یک بررسی متون داشته باشیم که با توجه به امکانات موجود و در دسترس کار بسیار ساده است ما می‌توانیم با مراجعه به مقالات داخلی و خارجی، خلاصه کنگره‌ها تماس با سایر محققینی که درخصوص موضوع پژوهش یا موضوعات مشابه کار کرده‌اند و همچنین استفاده از اینترنت و بانکهای اطلاعاتی که اخیراً تعدادی از آنها در سایت دانشگاه‌ها در دسترس می‌باشد نظری اجمالی به کارهای سایر محققین داشته باشیم البته ذکر این نکته لازم است که زمانی می‌گوئیم یک موضوع تکراری که تمام ابعاد و موضوع مثل هم باشند. ولی اگر از نظر زمانی یا مکانی با هم متفاوت باشند، دیگر موضوع تکراری نخواهد بود.

۳. موضوع قابلیت اجراء را داشته باشد: یعنی آیا تمام امکانات و شرایط لازم جهت انجام تحقیق در خصوص موضوع مذکور در آن مکان فراهم است یا خیر؟ و یک موضوع حتی اگر تمام ویژگی‌های لازم را داشته باشد اما قابل انجام نباشد موضوع خوبی نخواهد بود.
۴. کاربردی و مناسب با زمان و مقرون به صرفه باشد: عملاً مطالعاتی در اولویت پژوهشی قرار دارند که با حداقل هزینه جنبه کاربردی داشته و نتیجه آن برای برنامه‌ریزان و مدیران در جهت تأمین نیاز جامعه در زمان حال یا آینده نزدیک مفید واقع شود.
۵. نداشتن موانع اخلاقی: در مطالعاتی که در آن جامعه مورد مطالعه انسان بوده و مداخله‌ای بر سوژه‌های انسانی صورت می‌گیرد، رضایت‌مندی و حفظ حرمت انسانی و محرمانه نگاه داشتن اطلاعات بسیار ضروری است.
۶. مقبولیت سیاسی و فرهنگی: موضوع مورد مطالعه باید مورد پذیرش فرهنگ و عرف جامعه بوده و هیچگونه تضادی با سیاست کشور نداشته باشد.
۷. موضوع تحقیق، نباید از بدیهیات باشد: اگر موضوع تحقیق درباره با پدیده‌ای باشد که از اصول مسلم و پذیرفته شده برای همه باشد، این موضوع، از بدیهیات است و نباید انتخاب شود؛ زیرا پاسخ سؤالات مربوط به آن را همه می‌دانند و فعالیت تحقیقی در این زمینه، کاری بیهوده است. مثال: بررسی رابطه میان بارندگی و حجم آب رودخانه‌های ...

عنوان تحقیق چیست؟

همانطور که اشخاص اشیا و ... دارای عنوان می‌باشند و ویژگی بارز آنها داشتن نام می‌باشد تحقیقات نیز باید عنوان داشته باشند. عنوان در تمامی تحقیقات نقش اساسی و برجسته ای ایفا می‌کند و کمک بسیاری به اعتبار بیشتر تحقیق می‌کند. باید قبل از هر چیز برای تحقیق عنوان انتخاب شود عنوانی که جذابیت بسیار بالایی داشته باشد و مفهوم کلی تحقیق را در بر بگیرد. عنوان باید ویژگی‌های خاصی داشته باشد. کتابها پایان‌نامه‌ها و مقالات با عنوان شناخته می‌شوند و به وسیله عنوان مورد سنجش قرار می‌گیرند. مثلا زمانی که کتابی را به دوست خود می‌خواهید معرفی کنید واضح است که قبل از هر چیز اشاره به نام آن اثر خواهید کرد. اگر برای تحقیقات عنوانی انتخاب نشود با معیار دیگری قابل شناسایی و تلفیق نخواهد بود. مثلا تصور کنید یک نویسنده چندین کتاب چاپ کرده است که بارزترین تفاوت آنها در عنوان می‌باشد. به هر حال با اهمیت عنوان و لزوم وجود آن به حد کافی آشنا می‌باشید.

انتخاب عنوان برای مقاله چگونه باید باشد؟

مقاله ها از جمله مهمترین فعالیت های تحقیقی در جامعه می باشد. عنوان تاثیر بالایی در پذیرش یا عدم پذیرش مقالات دارد. عنوان مهم است زیرا اولین بخشی می باشد که خواننده و داور ژورنال آنرا مطالعه می کند. عنوان می تواند نشانگر مهارت و تبحر شما باشد و یا نشانه بی تجربگی، به هر حال اصلا بدون داشتن یک موضوع یا همان عنوان خوب شروع کردن به تحقیق بیهوده است. باید عنوانی انتخاب کنید و سپس برحسب آن شروع به تحقیق کنید و تمامی مطالب انتخابی باید دقیقا مرتبط با موضوع باشند. بدون موضوع علنا شروع به تحقیق بی فایده خواهد بود. در مواردی که می خواهید مقاله را از متن پایان نامه استخراج نمایید باید حتما قبل از هر کاری یک عنوان مناسب استخراج کنید. مقالات در مرحله داوری بین هزاران مقاله ارسالی دیگر از کل دنیا قرار می گیرند و مقایسه می شوند عنوان جذاب مقاله در این بخش تاثیر به سزایی در جلب توجه داوران خواهد داشت. همچنین بعد از چاپ مقاله اعتبار مقاله در تعداد استناد به آنها می باشد که عنوان جذاب باعث می شود استناد به مقاله توسط افراد بیشتری انجام شود.

- یکی از اجزای مهم مقاله، عنوان است که بیان کننده ماهیت مقاله می باشد. در واقع اولین چیزی که یک خواننده با آن مواجه می شود تا انتخاب کند که مقاله را برای خواندن انتخاب کند یا نه، عنوان مقاله است. هر چه عنوان مقاله از دید خواننده جذاب باشد، توجه خواننده را بیشتر به خود جلب خواهد کرد تا به خواندن ادامه مقاله پردازد. متأسفانه بسیاری از تحقیقات و پژوهش های خوب به دلیل نداشتن عنوان جذاب، از خواننده شدن توسط محققین دیگر محروم می مانند؛ چه بسا که این مقالات با عنوان ضیف دارای محتوای خوب و اطلاعات کامل در خصوص یک موضوع خاص بوده است.
- بسیاری افراد در ابتدای کار نگارش مقاله، عنوان را انتخاب می کنند در حالی که بهترین زمان برای انتخاب موضوع، بعد از اتمام کار نگارش مقاله می باشد. البته بسیاری از مقالات نوشته شده توسط دانشجویان مقطع ارشد، عنوان پایان نامه ای که مقاله از آن استخراج شده است را به خود می گیرند.
- اما علت اینکه گفته می شود عنوان مقاله بهتر است بعد از اتمام نگارش مقاله نوشته شود، این است که در مسیر نگارش مقاله شاید نیاز باشد که عنوانهای مختلفی مورد بررسی و بازنگری قرار گیرند تا در نهایت بتوان یک عنوان مناسب را برگزید.

نکات مربوط به یک عنوان خوب

۱. ایده اصلی مقاله را به طور خلاصه بیان کند.
۲. هدف اصلی مقاله را نشان دهد.
۳. باید با خواندن عنوان بتوان محتوای مقاله را پیشینی کرد.
۴. تا حد امکان در عنوان به نتایج پژوهش، اشارهای نشود.
۵. با موضوع اصلی مقاله (آنچه که تحقیق در موردش انجام گرفته و جوهره مقاله است) شروع شود.
۶. متغیرهای مورد بحث و روابط بین آنها را معرفی کند.
۷. سؤالاتی که در مقاله به آنها پاسخ داده شده است یا فرضیهایی که در مقاله مورد آزمون قرار گرفتهاند را پوشش دهد.

۸. حتی المقدور از عباراتی مانند "an investigation of ..." ، "studies on ..." و "analysis of ..." در مقاله انگلیسی یا «پژوهشی بر روی...»، «مطالعاتی بر روی...» و «تجزیه و تحلیل...» در مقاله فارسی استفاده نشود.

۹. از لغات، اصطلاحات و عبارات نامفهوم و حروف اختصاری در عنوان استفاده نشود مگر آنکه آن حروف اختصاری برای خوانندگان هدف کاملاً و بخوبی شناخته شده باشند. برای مثال، میتوان کلمه CPU را در عنوان مقاله های مربوط به علوم رایانه به کار برد.

۱۰. شامل کلمات کلیدی باشد تا در هنگام جستجوی اینترنتی به راحتی پیدا شود.

۱۱. برای خواننده جذاب باشد.

۱۲. تا حد امکان به صورت جمله نباشد و معمولاً بهتر است یک عبارت غیر سؤالی باشد.

۱۳. به ندرت در عنوان از حروف ندا و علامت تعجب استفاده می شود.

۱۴. نه خیلی طولانی و نه خیلی کوتاه باشد، مثلاً؛ بین ۱۳ تا ۱۵ واژه مناسب است. (طبق نظر مجله انجمن روانشناسی آمریکا (APA) تعداد واژه های عنوان باید حداکثر ۱۲ کلمه باشد.

نحوه نوشتن عنوان مقاله (TITLE) بر اساس روش پژوهش

برای انتخاب عنوان پژوهش، می‌توان از دسته‌بندی عناوین تحقیقات بر حسب نوع پژوهش استفاده کرد:

۱. **تحقیقات غیرآزمایشی از نوع توصیفی (اکتشافی):** برای ذکر عنوان در این تحقیقات باید مکان و زمان اندازه‌گیری متغیرها ذکر شود.

برای مثال: میزان شیوع دیابت در دانش‌آموزان پایه پنجم دبستان در استان تهران در سال تحصیلی ۱۳۹۱-۹۰

۲. **تحقیقات غیرآزمایشی از نوع همبستگی:** برای ذکر عنوان در این تحقیقات کافی است که به بیان رابطه بین متغیرها اشاره شود. برای

مثال: رابطه بین عزت نفس و پیشرفت تحصیلی.

۳. **تحقیقات آزمایشی:** برای ذکر عنوان در این تحقیقات باید واژه تاثیر، موجب، اثر و امثال آن را به منظور بررسی رابطه بین دو متغیر

مورد استفاده قرار داد. برای مثال: تاثیر دوره‌های آموزش ضمن خدمت در افزایش عملکرد معلمان.

رانینگ هد (RUNNING HEAD) چیست؟

برخی از مجلات از پژوهشگران می‌خواهند که هنگام ارائه مقاله علاوه بر عنوان اصلی یک رانینگ هد (Running head) نیز برای مقاله بنویسند. رانینگ هد عنوان کوتاه شده است که نباید بیش از ۵۰ کاراکتر باشد (با احتساب فاصله و نقطه) و معمولاً با حروف بزرگ نوشته می‌شود. در واقع Running head باید موضوع مقاله را در ۵۰ کاراکتر توضیح دهد.

انتخاب عنوان برای کتاب چگونه باید باشد؟

کتابها انواع مختلفی دارند و برای نگارش تمامی کتاب ها باید عنوان انتخاب شود عنوان بخش ضروری کتابها می باشد و کتابهایی که در قفسه قرار دارند عنوان و جلد آنها قابل رویت برای مشتریان می باشد. کتاب ها بیشتر از تمام تحقیقات دیگر در معرض دید مخاطبان و مشتریان قرار دارند. باید عنوان در این نوع از تحقیقات بیشتر حائز اهمیت قرار گیرد هر چه عنوان کتاب جذاب و مفهومی باشد بیشتر فروش می رود و بیشتر در دید و توجه مشتریان قرار می گیرد. عموماً وقتی موضوعی ذهنانتان را درگیر کرده است و تصمیم می گیرید کتابی در این رابطه انتخاب کنید و آنرا مطالعه فرمایید به دنبال موضوعاتی نزدیک به آنچه که در ذهنتان قرار دارد می روید و چه بهتر که با موضوعاتی رو به رو شوید که جامع تر و کلی تر می باشند. عنوان کتاب ها نباید طولانی باشند باید مختصر و کلی باشند بدون وجود کلمات تکراری انتخاب عنوان برای کتاب نیاز به خلاقیت بیشتری دارد. مثلاً مقالات وقتی می خواهید در یک رشته و زمینه خاصی بنویسید حتماً در آن حوزه تخصص دارید و عناوین خوبی به ذهنتان می رسد اما برای انتخاب عنوان کتاب حتماً باید خلاقیت داشته باشید. انتخاب موضوع برای کتابهای داستانی رمان ها و کتابهای علمی هر یک نیاز به مهارت های جداگانه دارند. از استعاره برای عنوان کتاب استفاده کنید تا بهتر در ذهن بماند. استفاده از استعاره باعث می شود که عنوان شما جذاب و به یاد ماندنی باشد .

انتخاب عنوان برای پایان‌نامه چگونه باید باشد؟

پایان‌نامه‌ها جز مهمترین تحقیقات دانشجویی محسوب می‌شوند که دانشجویان می‌بایست در پایان سال تحصیلی دوره کارشناسی ارشد یا دکتری اقدام به نگارش آن نمایند. پایان‌نامه در واقع یک حالت کاملاً اجباری دارد و عنوان‌هایی که انتخاب می‌کنید باید مرتبط و در رابطه با رشته دانشگاهی دانشجو باشند. پایان‌نامه حجم بسیار گسترده‌تری نسبت به سایر تحقیقات دارد. پایان‌نامه نیز همانند مقاله مورد بررسی داوران قرار می‌گیرد و باید عنوان خوبی داشته باشد تا داوران و اساتید با نمره بالایی آنرا پذیرش کنند. برای انتخاب یک عنوان پایان‌نامه مناسب باید این سوال را از خودتان پرسید که این تحقیق چه چیزی را قرار است نشان دهد و چه چیزی را نشان نمی‌دهد. حتی می‌توانید جملاتی که به ذهنتان می‌رسد را یادداشت کنید تا از بین آنها صحیح‌ترین و جذاب‌ترین عنوان را انتخاب کنید. استفاده از کلماتی که هیچ کمکی به فهم عنوان و موضوع پایان‌نامه ندارد مناسب نیست، بنابراین با دانستن اینکه چه کلماتی هیچ نقشی در دقت، صحت یا جذابیت عنوان پایان‌نامه ندارند و با حذف کردن آنها می‌توانید عنوانی مختصرتر در عین حال صحیح‌تر ارائه دهید.

توجه به چندین نکته کلیدی در مورد عنوان (جمع بندی)

۱. عنوان باید حاوی روح تحقیق باشد و اندیشه اصلی مطالعه را نشان دهد.
۲. عنوان باید حاوی متغیرهای اصلی پژوهش باشد.
۳. عنوان توصیف کننده محتوای تحقیق و متناسب با هدف اصلی آن باشد.
۴. عنوان باید روشن و بدون ابهام باشد.
۵. عنوان باید تا حد ممکن به صورت یک جمله خبری یا استفهامی مطرح نشود.
۶. عنوان باید غیر سوالی و به صورت جمله ناقص بیان شود.
۷. جلب توجه کردن عنوان از طریق رعایت سلاست و بلاغت و ایجاد وزن و آهنگ خاص در کل عبارت عنوان.

۸. در عنوان نباید از کوتاه نوشت‌ها یا اختصارات، فرمول‌ها، واژه‌های اختصاری و جدید استفاده شود؛ زیرا باعث می‌شود تحقیق به ندرت بازیابی و یا هرگز بازیابی نشود. یعنی در هنگام جستجو توسط پژوهشگران دیگر ممکن است توسط به مقاله شما دسترسی نداشته باشند.

۹. کوتاه و مختصر بودن عنوان، اما نه به اندازه‌ای کوتاه که در انتقال موضوع پژوهش شکست بخورد.

(زیر ۸ کلمه عالی، ۸-۱۲ کلمه خوب، ۱۲-۱۸ کلمه متوسط، ۱۸-۲۴ کلمه ضعیف و بالای ۲۵ بسیار ضعیف)

۱۰. اجتناب از تکرار واژه‌های مترادف و آوردن کلمات اضافی مانند «پژوهشی درباره ...»، «مطالعه‌ای پیرامون...».

۱۱. از آوردن نام مکان و زمان مطالعه خودداری شود مگر آنکه مطالعه از نوع شیوع شناسی باشد یا آنکه زمان یا مکان مطالعه جزء مسئله پژوهشی پژوهشگر باشد.

۱۲. واژه‌های اثربخشی، کارایی و کارامدی خود جزء متغیرهای وابسته محسوب می‌شوند. از آوردن آن‌ها همراه با حرف «بر» همراه با متغیرهای وابسته خودداری شود.

با سپاس